

Joining the Conversation & Passing it On: Mesorah in the Writings of R' Soloveitchik (Part 2)

"I remember myself as a child, a lonely forlorn boy, I was afraid of the world. . .

But I had one friend, and he was—please don't laugh at me—Maimonides, the Rambam."

-And From There You Shall Seek (pg 148)

(1) רמב"ם יד החזקה - הלכות עבודת כוכבים פרק א הלכה ב-ג

אחר שארכו הימים עמדו בבני האדם נביאי שקר ואמרו שהאל צוה ואמר להם עבדו כוכב פלוני או כל הכוכבים והקריבו לו ונסכו, וכו'...ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו: (ג) כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו...ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה...בקש המלך להורגו ונעשה לו נס ויצא לחרץ והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד והיה מהלך וקורא ומקבץ העם...וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו וישב יצחק מלמד ומזהיר ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו ויעקב אבינו למד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצות.

(2) תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מט/ט

אמר רבי אלעזר מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד איכא דאמרי תורה ללמדה זו היא תורה של חסד שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד:

(3) שו"ת חתם סופר (חלק יו"ד, הקדמה: פתוחי חותם)

אברהם אבינו...שהתנועע נפשו תמיד להתעסק עם קצרי דעת כאלו לא נשאר לו פנאי להתבודד מחשבותיו לנבואה כזו, אך ה' הטוב היודע מצפוני לב ונפש, ידע את אברהם, אמר הלא זה עבדי אברהם, אם גם כי לא הגיע אל מדרגת נבואה כזו מ"מ לא יתכן לכסות ממנו דבר, כי אין חסרון בשלימות נפשו וכל מיעוט הכנתו אל הנבואה הוא רק ע"י שהוא מטריד עצמו לכבודי ולמעני משליך נפשו מנגד וגוזל ממנה מעלת הנבואה אם כן לא יתכן שצדיק כזה יפסיד על ידי עבודתו באהבתו אותי, וזהו תואר הקרא אמר השם יתברך, המכסה אני מאברהם...כל זה הוא עושה לכבוד שמי להרבות עבדי ומיודעי - אי לזאת שכרו מאתי תצא שבכל מיעוט הכנתו לנבואה אגלה לו כל צפון ולא יסתיר ממנו דבר: ודבר זה הוא מוסר השכל להשלם, אם אמר יאמר עבד העברי חשקה נפשי בה' וחפץ אני להתקרב אליו ואיך אעשה זאת למעט בלימודי ומשכלות שלימות נפשי כדי להשלים נפש חבירי? התשובה אליו דברי חז"ל: הרבה למדתי מרבותי ויותר מחבירי ומתלמידי יותר מכולם -היפלא מה' דבר למלאות לך שלימות נפשך מה שהחסרת לכבוד שמו -אתה עשה את אשר צווך לעשות ללמוד דעת את העם, וה' יעשה את שלו עשה רצונו כרצונך והוא יעשה רצונך כרצונו למלאות נפשך מידיעת השלימות ויספיק לך זמן המועט להשיג השגות רבות ונשגבות עוד יותר מכדי יכולת שכלך, ועל זה וכיוצא בזה אמרו חז"ל אעפ"י שנטלה הנבואה מן הנביאים מן החכמים לא נטלה.

(See Appended Text of Abraham's Journey)

(4) משנה מסכת אבות פרק ב משנה ח

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת.

(5) עבודת ישראל (קרוניץ)

רבן יוחנן בן זכאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך. נדקדק בזה המאמר אמאי לא יחזיק טובה, ומאי נתינת טעם בדבר כי לכך נוצרת, אדרבה טובה גמורה היא שהטיבו השי"ת להשלים פעלו אשר לדבר זה נפעל ונברא...אלא דהכי פירושו, דרומו שאל יחזיק הטובה הוא התורה שלמד לעצמו, רק ילמוד לאחרים גם כן. וזהו אומר כי לכך נוצרת...רומו הכתוב (איוב ה, ז) *אדם ליעמ'ל' יולד, ר"ת לילמוד על מנת לילמד* :

(6) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו עמוד ב (וכן במסכת מועד קטן דף יז עמוד א)

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו.

(7) הקדמה לספר הפלאה (פתחא זעירא, אות מג)

אחז"ל בחגיגה דף ט"ו אר"י תורה יבקשו מפיהו כ' מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' צבאו' תורה יבקשו מפיהו וכו'. נר' הא דדימה אותו למלאך ענינו דכתיב ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה כי האדם נקרא מלאך ע"י עסקו בתורה הוא מתעלה בכל יום ממדריגה למדריגה כדכתיב יום ליום יביע אומר וגו' והמלאכים נקראים עומדים שעומדים במדריגה אחת כשעה שנבראו... וכוונת ר' יוחנן שהרב בשעה שמלמד לתלמידיו ישים כל מגמת פניו להעלות את תלמידיו ולהסבירם בפנים יפות ולא יחשוב באותו שעה תועלת עליות עצמו כי חשבו עליות עצמו הוא מניעת עליות תלמידיו וצריך להיות באותו שעה כמלאך הנקרא עומד ולא יחשוב הרב כי בזה יתמעט חכמתו.

(8) שו"ע אר"ח סימן מז סעיף ג-ד

(ג) הכותב בדברי תורה, אע"פ שאינו קורא, צריך לברך. (ד) **המהרהר** בדברי תורה, אינו צריך לברך. הגה: וה"ה דיכול לפסוק דין בלא נתנית טעם לדבריו (ר"ן פ"ק דשבת ופ' כל הצלמים כתב דהוי כהרהור).

(9) משנה ברורה סימן מז ס"ק ד

(ד) הכותב - ס"ל דכתיבה עדיף מהרהור והטעם י"א **משום דעביד מעשה** וי"א דדרך הכותב להוציא תיבות מפיו בשעת הכתיבה:

(10) מפני הרב (עמוד כז)

עיי' שו"ע (סי' מ"ז ס"ד) שהמהרהר בדברי תורה אין צריך לברך. ועיי"ש בביאור הגר"א שהקשה על זה, דהלא ההרהור הדברי תורה הוא גם כן מצוה, וכדכתיב, והגית בו יומם ולילה. וביאר הזה רבנו, שלדעת הרמב"ם במנין המצוות **שני חלקים יש למצוות תלמוד תורה, ללמוד וללמד**, והלומד ע"י הרהור הרי איננו מקיים את המצוה בשלמותה, שהרי ע"י הרהור, לא ניתן ללמד לאחרים, ואין בידו אלא הקיום האחד של ללמוד, בלי הקיום השני של ללמד, ועל עשיית מצוה שלא בשלימותה לא תקנו ברכה.

(11) אמרי ברוך (לך לך, מאמר ה', דף נ"ו)

מצינו לענין מצות הקהל, שמבואר במס' חגיגה (ג). שאילם פטור מעליה לרגל, ומבואר שם כי הטעם לכך אינו משום שאינו יכול ללמוד, שהרי היו שני אילמים בשכונתו של רבי שהיו תמיד באים לשיעוריו, ובסוף נתרפאו ואגלאי מילתא שהיו בקיאים בהלכתא ספרא ספרי וכל הש"ס, אלא הסיבה לכך היא משום דכתיב (דברים לא, יב) למען ילמדו, וקרינן ביה למען ילמדו. וביאר הגר"ח שמולאביץ זצ"ל (בהקמדה לספר שערי חיים על מס' קדושין) שמכיון שהאילם אינו יכול למסור לאחרים מה שקיבל במעמד ההקהל, שוב פטור מכל המצוה.

Abraham the Teacher

God's Disillusionment

We cannot understand Abraham's educational mission unless we understand what preceded him: the sudden descent of creation from great heights into an abyss of corruption, evil, and sordidness.

What method did God employ to bring about a catharsis of the world, to purify it and purge it of evil? He punished all living creatures by exterminating them in the deluge. Living creatures serve man; if man is gone, there is no need for them. Noah then was charged with the same apostolic mission as was Abraham. The building of the ark is symbolic of the call issued to Noah, the summons to build and create a new society. Yet those who survived and came after this natural cataclysm did not improve; man was not redeemed. He remained as wicked as antediluvian man. Punishment, however severe, did not achieve the proper effect. Man still led a brute existence, and his intentions remained wicked. The idea of catharsis was not realized through the flood. It did not redeem man from sin and evil. God therefore decided that ruthless punishment would no longer be employed to purge creation of evil.

The Educational Gesture

What is the alternative to instantaneous, redemptive catharsis on the part of a wrathful, jealous God? The answer, I believe, is to be found in the idea of the parent-teacher—in Abraham, the “father of many nations” (Gen. 17:5). In Judaism, “parent” means “educator,” just as “disciples are called children” (*Sifri*, Deut. 34). Man may progress and grow if he is treated like a child whose talents, aptitudes, and moral qualities are gradually developed and sensitized by education. The Torah ruled out the possibility of a miraculous spiritual ascent by man through transcendental intervention and resigned itself to piecemeal elevation of the *homo sapiens*. An immanent process of education inspired by the parent-teacher is the way catharsis may be attained.

God, after the deluge, forsakes the idea of spontaneously and instantly redeeming man. He supplants spontaneity with a deliberate, well-planned, gradual educational gesture. This gesture is bound to succeed, for everyone can ascend the Mount of the Lord. It is only a question of speed and tempo. Man cannot be changed overnight; he must slowly learn to live in peace and justice with his fellow man. For this he needs a guide.

Abraham was the first human with whom God formed a partnership. God prepared the blueprint for redemption; man was the engineer who put it into effect by actualizing his potential, drawing out of himself whatever was hidden in the recesses of his personality. This redemptive act is not spontaneous but piecemeal. It may take millennia to complete. Yet man should always behold the rainbow in the dark cloud, the great divine light in the darkness of the existential night of human fall and corruption.

The covenantal teacher is given the superhuman task of joining God in the noblest of works, the perfection of man. Abraham is cognizant of what the task involves: a summons to a life which, on the one hand, is lonely and strange, inner-directed, removed from society and normal camaraderie, committed fully to the God-experience—an all-consuming, all-absorbing love that requires withdrawal from everything else; but which, on the other hand, is also dedicated to the creation of a new society, to one's fellow man with whom one desires to form a covenantal community including the I, you, and He.